נ: חזקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא

שניהם ישנן בדין יום או יומים זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו ומספקא ליה אי קנין פירות כקנין הגוף דמי אי לאו כקנין הגוף דמי [6]וספק נפשות להקל רבי אלעזר אומר [7]שניהם אינן בדין יום או יומים זה לפי שאינו תחתיו וזה לפי שאינו כספו ואמר רבא מאי טעמא דרבי אלעזר אמר קרא [8]לא יוקם כי כספו הוא כספו המיוחד לו: ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו: והאמר רב אשת איש צריכה למחות במאן אילימא באחר והאמר רב [9]אין מחזיקין בנכסי אשת איש אלא לאו בבעל אמר רבא לעולם בבעל [10]וכגון שחפר בה בורות שיחין ומערות [11]והאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אין חזקה לנזקין אימא אין דין חזקה לנזקין אי בעית אימא [12] לאו איתמר עלה [13]רב מרי אמר בקוטרא רב זביד אמר בבית הכסא רב יוסף אמר לעולם באחר [14]וכגון שאכלה מקצת חזקה בחיי הבעל ושלש לאחר מיתת הבעל מיגו דאי בעי אמר [15] ליה אנא זבינתה מינך כי א"ל נמי את זבינתה ליה וזבנה ניהלי מהימן גופא אמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש ודייני

היה לו בגוף כלום מעולם לקנין פירות דמוכר עבדו ע"מ שישמשנו שלשים יום שתחלה היה הכל שלו ועדיין לא יצא מתחת ידו שהפירות שלו וכעין זה מחלקין גבי בהמת ארוגה בפ"ק דפסחים (דף ו.) ומה[1] שהיה קשה עליה מבכורות שם מפורש וכן נ"ל דאין לומר כלל דלר"מ דמי וסברי[2] שם לאיש אכל לא לאשה דהא ביבמות בפרק אלמנה (דף סו. ושם) פליגי במכנסת שוס לבעלה היא אומרת כלי אני נוטל בכתובתי והוא המגרש אומר דמים אני נותן לך ר' אמי אמר הדין עמו רב יהודה אמר הדין עמה ואמרינן תניא כותיה דר' אמי עבדי לתן בכזל יוצאין בשן ועין לאיש אכל לא לאשה ומאי קושיא לרב יהודה דלמא תע"ג הדין עמה יוצאין לאיש ולא לאשה דקסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי ואפילו בנכסי מלוג נמי הוי דינא הכי לרבי מאיר אלא ודאי לא מהני כלל קנין פירות להיות כקנין הגוף אלא לאיש כדפריש: **קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי כו'.** קשה דבסוף הסולת (גיטין דף מח. ושם) מסיק אפלוגתא דרבי יהודה ור"ש דס"ע קנין פירות כקנין הגוף דמי וי"ל דהתם לא קאמר אלא דמהכא ליכא למילף מינה ובערכין (דף כו:) גרס לעולם אימא לך לרבי שמעון כקנין הגוף ול"ג דס"ע והא דלא מייתי דהסולת הך דהכא משום דיימא ליה לאיתויי תנאי היא דפליגי בשדה דומיא דפלוגתא דרבי יוחנן ור"ל דהתם:

וספק נפשות להקל. פי' בקוטרא משום דכתיב ושפטו העדה והצילו העדה ואין נראה דבלאו הכי נמי לא קטלי מספיקא דאפילו ממונא לא מפקינן מספיקא: **רבי אלעזר אומר שניהם אינן בדין יום או יומים.** הקשה ריב"א דהיכי מדמי אמימר מכירה לדין יום או יומים דא"כ שותפים לא יוכלו למכור לעולם דהא אמר בהמוכל (כ"ק דף 5. ושם) מאן תנא להא דתנו רבנן מי שחלצו עבד ואלו בן חורין וכן עבד של שני שותפין אין יוצאין בראשי אצבעות כמאן כר' אלעזר וא"כ הכא נמי דעבד של שני שותפין אין יכולים למכרו וי"ל דהתם מיירי בשני שותפין שלה גוף ולזה פירות דומיא דמוכר עבדו ע"מ שישמשנו שלשים יום וחציו עבד וחציו בן חורין כגון שנתן כל דמיו ואינו מעוכב אלא גט שחרור להיות מותר בבת חורין דאין לו בגופו כלום אבל אם מקצת גוף של זה ומקצת של זה אז היה יוצא בראשי אצבעות והיה מפסיד חלקו אם הפיל את שינו או סימא את עינו כמו שיכול למכרו והא דקאמר התם לאו א"ר אלעזר בספק המיוחד לו ה"נ עבדו המיוחד לו לאו מקרא יליף דבלאו קרא יליף לראשי אצבעות מדין יום או יומים כי היכי דילפינן לענין מכירה אלא גמרא דתלמודא קאמר כלומר בענין שיהא עבדו המיוחד לו: **במאן אילימא באחר והאמר רב אין מחזיקין כו'.** תימה לרשב"א דמאי קשיא מימא לעולם באחר והא דקאמר [3](לרב) למחות דאפשר לה דין ודברים אין לי בנכסייך ובפירותיהם שאין לבעל פירות ולכך צריכה למחות שאינה סומכת עליו וגראה לו דמ"מ סומכת עליו כיון שאם מתה יורשה דאפילו כתב לה בחייו וכמותך קיימא לן כרשב"ג דאם מתה יורשה בפרק הכותב (כתובות דף פג:): **בגון שאכלה מקצת חזקה בחיי הבעל ושלש שנים לאחר מיתת הבעל.** אבל מקצת בחיי הבעל ומקצת לאחר מיתת הבעל לא ולא דמי לאכלה בפני האב שנה ובפני הבן שתים (לעיל דף מב.) דהתם אם היה אוכל אבל שנים בחיי האב היתה חזקה: **מיגו דאי בעי אמר מינך זבינתה כו'.** תימה ואמאי נקט כי האי גוונא דזבינתיה ליה וזבנה ניהלי דנאמן לומר דמינך זבינתיה דאי מילתא דפשיטא היא דמהימן ממיגו: הא

ולכך לא חשבתי למחות אבל הכא כמאי עסקינן כגון שאכל הלוקח מקצת חזקה בחיי הבעל שמכר לו וג' שנים שלימות לאחר מיתת הבעל כי האי גוונא קאמר רב דצריכה למחות כדמפרש טעמא לקמיה והכי קאמר רב אשת איש שמכר בעלה לאחר נכסי מלוג שלה צריכה למחות לאחר מיתתו דבד"א כיון דהכל יודעין שהבעל מכרם לו ולא היא ונם הוא מודה כמו כן שהבעל מכרם לו לא תועיל חזקתו אף לאחר מיתת הבעל כלום שהרי לא יכול לטעון לאשה מינך זכיתה אחרי כן ואכלתיה שני חזקה דכיון דמתחלה הבעל מכרה לו ופירות הוא דהוי ליה לבעל כאותה שדה ואותן מכר לזה הרי זה כאריס שיורד לקרקע באריסות לפירות שאינו יכול לטעון אחרי כן לקחתיה הימנך והלכך לא איצטרך למחות קמ"ל רב דצריכה למחות לאחר מות בעלה קודם שיחזיק בה ההוא אחר ג' שנים דולאלו אע"פ שמתחלה היתה קנויה לו מן הבעל יכול לטעון הבעל מכר לי הגוף אם יירשך ואם ימות קודם לך פירות מיהא קנימי וימיד כשמת הרי נסתלקתי ממקחי ולכך קנימי ממך שהרי עתה נעשה השדה שלך והלכך מינו דאי בעי אמר אנא זבנתה מינך אחר מות בעליך ואכלתיה שני חזקה כי קאמר יודע אני דזכיתיה לבעליך ואחרי כן זכין ניהלי מהימן ולא דמי לאריס שאין יכול לטעון לקחתיו אחרי כן משום דאתם אריס אין זמן לאריסותו אלא כל הימים בתורת אריסותו עומד אבל זה שלוקחה מן האיש על מנת שאם ימות יפסיד מקחו אשתו האשה נכסי מלוג שלה התם ודאי כשמת הבעל הרי זה כאילו ירד עכשיו ממדם לשדה אשה זו והיא שותקת שלא שנים אינה אוכלת למימר דזכיתי זכיתה ליה:

ודייני

שניהם ישנן כו'. ופטורין דספק נפשות דבעלים שהכוהו ומי נהרג מהם להקל דנפקא לן מושפטו העדה והצילו העדה (במדבר לה:) **שניהם.** כלומר שניהם שהכוהו נהרגין: **זה.** אחרון לפי שאינו תחתיו **וזה.** הראשון לפי שאינו עכשיו כספו שהרי מכרו: **כי כספו הוא.** מיותר הוא דמה נתינת טעם היה צריך ליתן כדבר ולומר לא יוקם לפי שכספו הוא. אי נמי מדמלי למיכתב כי כסף הוא ומש"ה[1] נמי יליף אמימר לגבי נכסי מלוג דכיון דאיתו מיותר לא לאיש ולא לאשה אינו קרוי שדה האיש ולא שדה האשה והלכך אם מכרו שניהן מכרן בטל ויכולין לחזור כם כאדם המוכר דבר שאינו שלו דלא (ג) ליהוי מכר: וקמתמה גמרא **ולא לאיש חזקה בנכסי אשתו.** בתמיה. אלמא אינה צריכה למחות בבעלה הואיל ולית ליה חזקה: **אשת איש.** שהחזיק אחר בנכסי מלוג שלה צריכה למחות משום דהוה אחר יש לו חזקה ואם לא מיתתה הפסידה: **במאן.** צריכה למחות מי הוא המחזיק: **אילימא באחר.** שאינו בעלה. וכל זה סיום הקושיא הוא: **אין מחזיקין בנכסי אשת איש.** דמלינו אמרה על בעלי סמכתי שהוא יתמה ויתעורר ולכך שתקתי. וכשאר בני אדם דלא בעל קאמר רב דאין מחזיקין שכן משמע אין מחזיקין לשון רבים ועוד דאי בבעל קאמר דאין מחזיקין היינו מתניתין[2] לא לאיש חזקה בנכסי אשתו ומאי אתא לאשמעינן: **אלא לאו בבעל.** אלמא יש חזקה וקשיא מתני' לרב: **לעולם בבעל.** שהחזיק בנכסי אשתו קאמר רב דצריכה למחות שיש חזקה לבעל ואפ' הכי לא מקשי ליה מתניתין דהך חזקה דקאמר רב כגון שחפר בה הבעל בורות שיחין ומערות דלפירות הוא דאשתעבד ליה נכסי מלוג דאשתו ולא לקלקל הקרקע לחפירת בורות וכגון שדה שאינה עשויה לבורות והלכך יש לו חזקה דודאי קנאה מאשתו והלכך מקלקל לה לגרכו וכי האי גוונא הוא דקאמר רב דצריכה למחות: **אין חזקה לנזקין.** כלומר היכא דמזיק לחבירו אין יכול לטעון לקוחה היא בידי שהרי החזקתי בה ג' שנים בחפירת בורות שיחין ומערות דכי האי גוונא לא הויא חזקה דמלי טעין אידך משום דלא אחזקה כדמחזקי אינשי לא חשבתי למחות: **אימא אין דין חזקה.** להצטרך ג' שנים למקרן היכא דחזקתו ע"י נזקין אלא נאלתר הויא חזקה דאין אדם רואה[3] שמחזיקין קרקע שלו ושותק אלא מוחה מיד והיכא דלא מחה הפסיד. והלכך אשת איש דקאמר רב צריכה למחות מיד הוא דצריכה למחות מאחר שחופר בה בעל בורות שאין אדם רואה שחזקו ושותק והלכך כי האי גוונא יש לו חזקה: ה"ג **ואי בעית אימא הא איתמר עלה רב מרי אמר כו'.** ואיבעית אימא לעולם חזקת ג' שנים בעינן אפי' היכא דחפר בו בורות כדאוקימנן למילתיה דרב והא דקאמר רב נחמן אין חזקה לנזקין לא בחזקת ג' שנים בקרקע חבירו אייר אלא בעושה החזק לחבירו אפי' בכית של עצמו כגון עשן וריח רע ואתא לאוריי שלא יזיק לחבירו ואפי' החזיק ימים רבים אין חזקה מועלת לו להזיק חבירו: **רב מרי אמר כו'.** כבר פירשנו בלא יחפור [לעיל כג.]: **רב יוסף אמר.** מתני' לא מקשי לרב דאמר דקאמר רב אשת איש צריכה למחות לאו בבעל קאמר דהא אין לאיש חזקה בנכסי אשתו כדקתני מתני' אלא לעולם באחר שהחזיק בנכסיה קאמר רב דצריכה למחות. ודקשיא לך האמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש לא מקשי דה"מ דאין מחזיקין בחיי הבעל שאם החזיק בנכסי' בחיי הבעל ג' שנים אינה חזקה ואינה צריכה למחות דמלינו אמרה על בעלי סמכתי א"ל דוקא פירות שהיו לבעלי בנכסים שלי אותן מכר לך אבל הגוף שהוא שלי לא היית יכול לקנות שגם הוא אין לו חזקה בנכסי בתולתא פרי דכיון דאית ליה פרי הכל יודעין דפרי הוא דקתכיל

עין משפט
נר מצוה

קצה א מיי' פ"ב מהל' גזלה ואבידה הלכה טו:
קצב ב מיי' פי"ד מהל' טוען ונטען הלכה ט"ו סמג עשין נה טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף יא וטוש"ע אה"ע סי' מז סעיף כ:
ר ג טוש"ע ח"מ סי' קמט
סעי' ט בהגה"ה:
ראש ד מיי' שם הל' יא וסמג שם טוש"ע אה"ע סימן מז סעיי כ:

רבינו גרשום

שקנאו: וספק נפשות. להקל דמספקא ליה אי כקנין הגוף דמי אי כקנין פירות: להקל. דלא יוקם (העבד) דהיינו קילוחא דתרוייהו ישנן בדין יום או יומים ולא יוקם. ר' אלעזר אומר וכו'. דאינו לא של זה לגמרי ולא של זה לגמרי והיכי נמי סבירא ליה לאמימר דשניהן אם מכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום משום דאין לאשה בפירות כלום ולאיש בגוף הקרקע כלום אבל אי זבינו תרוייהו לעלמא אי נמי היכא דזבנה איהי לדידיה הוו וזבינה זבני ולעולם ראיה בעי: כי כספו הוא כספו המיוחד לו. וזה עבד אינו מיוחד באותן ל' יום לא לזה ולא לזה: **אינ'** האמר רב אשת איש צריכה למחות. במי שמחזיק בקרקע שלה אלמא דיש לו חזקה בנכסיה אם לא מיחתה: במאן. צריכה למחות: אילימא כאחר. שמחזיק בנכסיה: והאמר רב אין מחזיקין בנכסי אשת איש. אע"ג דאכלה שני חזקה לא הויא חזקה דמגו דיש לה בעל סמכה עליה ולא מיחתה: וכגון שחפר בה בורות שיחין ומערות. דמזיק לה לארעא דבעל אין לו בנכסי אשתו אלא פירות בלבד ולא לחפור בה כלום הלכך אם חפר בה צריכה למחות ואם לא מיחתה המזיק בהן: והאמר רב נחמן אין חזקה לנזקין. לומר הרי שימשתי בזה נזק כמה שנים ושלי היא הקרקע ואמאי צריכה למחות: אימא. הא דאמר רב נחמן הכי אין דין חזקה לנזקין דלאלתר הויא חזקה אם ראה ולא מיחה ולא צריך כ' שנים ומשום הכי צריכה למחות לאלתר בחפר: איבעית אימא הא דאמר רב נחמן אין חזקה לנזקין בקוטרא ובית הכסא. דאפי' שתיק אינש לא מחיל אבל בורות שיחין ומערות אם לא מיחתה והחזיק הבעל הרי חזקה: ורב יוסף אמר לעולם באחר. ודקשיא לך אין מחזיקין בנכסי אשת איש. שני חזקה בחיי בעלה כשהיא אשת איש וג' שנים לאחר מיתת הבעל דבתר דמיתת ליה לא סמכא דעתה על בעלה והיה לה למחות ומינו דאי בעי אמר לה מינך זבינתה ואכלתיה שני חזקה כי אמר לה נמי זבינתה לבעלך וזבנה ניהלי מהימן דהיינו דקאמר רב אשת איש צריכה למחות כלומר אשת איש שהתחיל אחד להחזיק בנכסיה בחיי בעלה ומת בעלה צריכה למחות שוב שלא

מסורת הש"ס

א) [ספת קמט. יפ"ג:], ב) [לעיל כב., ג) [ספס], ד) ל"ל ומהכא, דק"ק, ה) [לעיל מח.], ו) [ל"ל שמחזיקין], ז) ל"ל ממה שהיה קשה וכו' ושם מפורש. רש"ש, ח) ל"ל יפקיר. רש"ש, ט) [ל"ל צריכה].

תורה אור השלם

1. אך אם יום או יומים יעמוד לא יקם כי כספו הוא: שמות כא כא

הגהות הב"ח

(א) גב' מיבעית אימת הא איתמר עלה: (ב) שם מיגו לא נמחק: (ג) רשב"ם ד"ה כי כספי יוסי דלא הוי מכר:

מוסף רש"י

ספק נפשות להקל. דיני נפשות דהא והצילו העדה כתיב [במדבר לה] בר"ק מד: [ערכין יא.]. **בקוטרא.** עשן [ביבמות כא.]. **בבית הכסא.** שעל גבי קרקע וגרמא לעיים. שכך היו כתי כסאות שלהן [שם].

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com